

Almanacka

För Året

Efter Vår Frälshares **CHRIST** Födelse,

1794.

LILL LUNDS Horizont,

Eller 55 grad. 42 min. Pol-högd, och 19 $\frac{2}{3}$ tids
min. Meridian-Skillnad Väster om Stockholms
Observatorium.

Efter Kongl. Maj:ts Nådigste
Stadgande, -utgifwen

Åf Det Vetenskaps-Academie.

Sol-Förmodt.
d. 31 Januar,

Mån-Förmodt.
d. 14 Febr.

STOCKHOLM,

Tryckt hos **JOHAN A. CARLBOHM.**

Exemplaret sälles håstade och furet för 1 Skilling.

Om nyttan af åtskillige Amnen, som wanligen
mindre agtas eller ock aldeles borttwåkas,
af

Herr Economie-Intendenten Fischerström.

Man bör ingen ting förspilla, som till något duger.

Hår af alla slags Kreatur, antingen det är långt
eller kort, groft eller fint, bör samlas och för-
waras. Hwarje Hbst kunde Swansen af alle Kre-
atur, ända från årsgamla Kalfwar, klippas.
Wårtiden när Bostapen faller håren, kunde en
myckenhet Nöthår eller Skinnto beqwämligen sam-
las, om trästrapor eller borstar nyttiades en och
annan gång i weckan. Bostapen trifwes wäl här-
af, ohyra och deraf upkommande klåda undwikes.
Sådan Hår-samling, jämte det som afflippes,
tjenar till stäppningar, mattor, rep, not-stålnar,
m. m. Håren böra då hålft affkiljas, de längre
från de kortare, och först kokas, sedan bultas med
klapptråd, spinnas och wåswas — Af nöthår och
pottaska kan bästa Berliner-blått tilredas — Wåtar
och fartyg kunna diktas med nöthår — Af hwit Bos-
skap brukas Swanshåren till peruker — I Holland
wåswas tyger af pissade nöthår. Danmark säljer
flora partier håraf till Lübeck. I Frankrike an-
wändas de längste Bostapshår till tapet-manufa-
cturer.

cturer. — Swinhår tjena till stoppning i sadlar
och stolar; Tåken håraf afhålla rågn. Goda
Wantar göras af Swinhår för Fiskare, åfvensom
af Gethår. Af dese senare spinnas och stickas
mycket warma Strumpor och Säckor, som åfwen
kunna winnas af Hundshår. — Håst-hår som fast-
nar i skrapan, kan nyttias till det samma som
Nöthår. Håst-tagel uparbetas till dykrånger,
wåstar, halsdukar, öfwerdrag på Soffor och Sto-
lar, till knappar, fiskreswar, stol-stråkar, mjöl-
sittar, till rep, golfmattor, stoppningar m. m. och
då ett skålpund eller mark af det längsta Håst-
tagel gäller nu i Stockholm 24 skilling, kortt och
långt tilhopa 8 skilling och det af Håstmanar 4
skilling, så förtjänar det att håraf göra insamling.
På Förlungen bör derfdre Sweifen klippas upått
hela tången, första och andra året, hwåraf den
blir tagel-rik. På Berthåsten klippes Sweif och
Man hwart annat år.

Horn-Spån brukas till åtskillig nytta. Der-
af kunde i hungernödd kokas Soppor och Geleer
till lifwets uppehälle — Tunna skifwor af Bagg-
horn spikas under Skofälorne, som då deraf mycket
långre uthårda. All slags horn-spån tjenar till
Lim-sjudning, åfwen som Håsthof, och gör en
sår

färdeles god werkan i Sparris-sångar, jämwäl på Årtrar som läggas i linda, då 15 til 20 tunnör gödda et tunneland — Hornswickan eller inra delen af hornen, läggas i England tillika med sönderflagne buteljer radtals uti jordwallar, som deraf blifwa fastare.

Städer och Dun, löddjas eller ryggas af Gåsen, på en del utrikes orter en gång om året, på andra 2 till 3 gånger årligen medan de lefwa, då det dunet uttryckes som eljest faller borrt och försloras. Denne så kallade lefswande fjäder är både bättre och dyrare än den af döda foglar — Den fiocka delen af Gåspännor brukas till lyktor, som äro ej så södra som de af glas, och brinna ej up som de af papper.

Borsapsklöwar brukas mycket af Hornswarfware i London till åtskillige små behof. Lim kan äfwen kokas deraf, så wäl som det bekanta Klösfett, hwarmed om Wintern aylar på ringflokor, torn- och wäggur, hållt smörjas, emedan detta ej fryser. I sådant fett härjas jämwäl allehanda äggjárn. Af det innersta i Klöswarna kokas ett klister för wiså Wäffstolar.

Ben af allg slags Diur hafwa något fett uti sig, som är ganska dugligt att smörja på Läder. —

Öbn

Önderbultas Ben, hwilket lätt sker om de blifwit upwärmde, kunna smakeliga Soppor deraf tillredas — Läggas Ben bland Ull- och Lingarn som kokas, blir garnet deraf hwitare — Alle slags Ben sönderstötte, gifwa en god gödsel, särdeles på Ångar.

Tarmar kunna arbetas till Södnren på Wäggur, på Spinnräckar och Swarfwarehjul; till senor i Snappar, till flot-strångar m. m. Tarmar af Får och Lamm som hos oss wanligen miswårdas, äro utrikes ganska begärlige. Fattigt folk spinna och utdraga deraf Södnren till hwarjehanda bruk. — Tarmar af Rattor och Hundar tjäna till sina strångar — Af Häst-tarmar spinnas starka Södnren. — Inmåten af alla slags foglar, kunde strax kastas i lut och nyttias till Söpsjudning.

Fiskvat gifwer Olja och Tran, när det kokas och under kokningen det feta affsummas. Fiskgel, fiskrät, inmäte eller hwad som afftrådes af fiskar, duger till Olje-sjudning, eller att kasta i gödselhdgen; och är detta en särdeles drifswande gödning för Melon- och Gurf-plantor — Af fisk-själl kan kokas et starkt Lim. — Med Fisk-stem, som blir i watten efter Fisk, kunna kläder twättas och dermed sparas lut och såpa. Med Fisk-spa, eller det wat-

watten hwaruti först Fäst är kokad, kunna gamla Hattar upptvättas.

Skåfwor, eller affall efter Linets och Hampans beredning, upköpas utrikes till Pappersbruket. I Frankrike äro flere Pappersqvarnar, som af dylika Skåfwor tillreda papper. De kunna brukas i Wattendämningar, ty de swälla och brinna. Uti Skåfwor kunna Potater conserveras.

Kollstybbe lagt under golf bidrager att fördrifwa Swamp. — Kan nyttjas i murbruk, när et behöfves vara eldfast — Fruktar och rötter kunna ganska wäl häruti förwaras — Lägges Kollstybbe eller torr Sand under golfwet i Ladan, hindras derigenom Råtters wäldswerkan.

Sågspån är fördelaktig att lägga omkring planterade trån. Wäggsåtar göras tätare än med Lera, när sållad och torkad Sågspån, blandad med swagt koft Lim frammas inuti springorna, sedan jämnas och tillpräas — Om ett på wanligt sätt röfadt tak belagdt med näfwer, i stället för takwed förses med en god twärhand tjockt wäl hoppad Sågspån, hwilken liksom slaggas sig sedan när rågn åkommer, winnes ett tak som är både waraktigt och mindre kostsamt — Hwifwelspånor, när de brännas och släckas som Sköre, kunna

na

na brukas till samma nytta, eller att slå eld uti, och klutar i des ställe sparas till Pappersbruket. Grofwa och tjocka hwifwelspånar kunna slätas till sticlappeter och till bottnar på Säll och risel.

Grankottar tjena till eldning af bakugn, kökna, badstuga, och spisar. Hwarken spraka de elter osa, men göra god wärma och luft. De böra få ligga ett år sedan de affallit på marken att torfa och släppa sina frön, innan de hopräffas och under tak förwaras. — Med Grankottar kan winnas samma gula färg på bomullsgarn, som finnes på gula Nanfiner.

Mylla af gamla, rutna, förmultnade grenar och qwistar, som till sådan myckenhet finnes i gamla Skogar, är den förträffeligaste gödsel för trån och andra växter.

Ylwa lappar och låderbitar kunna med största fördel spridas på åkrar, där de bibehålla fruktigheten till sådeskornens förmån.

Grankåda samlas till Twäl- och Sår-sjudning. Den hwita Rådan tjena i synnerhet till Linnegarns tvättande, samt berömmes mycket wid fina Lärsterns byk- och blekande — Afklar och ren kåda jämte talg kunna wackra och hwita Ljus stöpas. Proportionen är omkring 7 marker talg till 4 marker kåda.

Bot:

Bot-Lös, när de begynna att affalla, och innan de af frost blifwa skadade, kunna med fördel samlas och läggas i Madrafer, hwilka blifwa så goda, att äfwen förnämna personer i Schweiz och på några orter i Frankrike, betjäna sig här af under warma årstiden, ty de gifwa någon swalka ifrån sig, äro wida bättre och waraktigare än de med halm, samt bibehålla 5 till 6 år deras mjukhet.

Granris. Samlas en tunna färstt Granris och blandas med gröpe af en half tunna råg och en fjerdedelst tunna Malt, samt brännes på wanligt sätt till brånwin, klaras och destilleras tillika med tre göpnar granqwist med barr uppå, winnes et ganska skönt brånwin. — Afuris med påsittande mogna Bär, kokas stark Enlag, att till wanlig bränning af Säd nyttjas wid inmåfningen, då ofta några kannor mer brånwin på hwar tunna kan erhållas. Eljest kan ur en tunna walmognade Rnbär, med lds panna erhållas omkring sex kannor godt brånwin, allenaft råtta tilredningsfättet iakttages. Se Sw. Ec. Dictionn. III Del. s. 304.

(Fortsättn. en annan gång.)